*יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו שנאמר °לכן שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין מיתיבי *שיכור מקחו מקח וממכרו ממכר, עבר עבירה שיש בה מיתה ממיתין אותו, מלקות מלקין אותו כללו של דבר הרי הוא כפיקח לכל דבריו אלא שפטור מן התפלה מאי "יכולני לפטור" דקאמר נמי, מדין תפלה. אמר רבי חנינא ל"ש אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכולם: א"ר חנינא כל המפיק מגן בשעת גאוה סוגרין וחותמין צרות בעדו שנאמר °גאוה אפיקי מגנים סגור חותם צר מאי משמע דהאי "אפיק" לישנא דעבורי הוא? דכתיב °אחי בגדו כמו נחל כאפיק נחלים יעבורו ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק אתמר מאי משמע דהאי מפיק לישנא דגלויי הוא? דכתיב °ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל מכדי קראי משמע בין למר ובין למר *מאי בינייהו? איכא בינייהו דרב ששת: דרב ששת מסר שינתיה לשמעיה- מר אית ליה דרב ששת ומר לית ליה דרב ששת, אמר רב חייא בר אשי אמר רב כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל משום *שנא' 'בצר אל יורה' רבי חנינא ביומא דרתח לא מצלי אמר- בצר אל יורה' כתיב, מר עוקבא ביומא דשותא לא הוה נפיק לבי דינא *אמר רב נחמן בר יצחק **הלכתא בעיא צילותא כיומא דאסתנא אמר אביי אי *אמרה לי אם קריב כותחא לא תנאי, אמר *רבא אי קרצתן כינה לא תנאי, מר בריה דרבינא עבדה ליה אמיה ז' *מני לז' יומי *אמר רב יהודה לא איברי ליליא אלא לשינתא א"ר שמעון בן לקיש לא איברי סיהרא אלא **לגירסא, אמרי ליה לר' זירא: מחדדן שמעתך אמר להו דיממי נינהו. אמרה ליה *ברתיה דרב חסדא לרב חסדא לא בעי מר מינם פורתא? אמר לה השתא אתו יומי דאריכי וקטיני וניגום טובא אמר רב נחמן בר יצחק אנן פועלי דיממי אנן רב אחא בר יעקב יזיף ופרע אמר ר"א *הבא מן הדרך אל יתפלל שלשה ימים שנאמר °ואקבצם אל הנהר הבא אל *אחוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם וגו'" ~~אבוה דשמואל~~ כי אתי באורחא לא מצלי תלתא יומי שמואל לא מצלי בביתא דאית ביה שיכרא רב פפא לא מצלי בביתא דאית ביה הרסנא, א"ר חנינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שנאמר °וירח ה' את ריח הניחוח וגו'" אמר ר' חייא כל המתיישב ביינו יש בו דעת ע' זקנים *יין ניתן בע' אותיות וסוד ניתן בע' אותיות- נכנס יין יצא סוד *) א"ר חנין לא נברא יין (א) אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' °תנו שכר לאובד וגו' א"ר חנין בר פפא כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה שנא' °וברך את לחמך ואת מימיך מה לחם שניקח בכסף מעשר אף 'מים' שניקח בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקא קרי ליה מים:

אי

*) סנהדרין ע.

תורה אור: ישעיה נא · איוב מא · שם ו · תהלים יח · עזרא ח · בראשית ח · משלי לא · שמות כג

יכולני לפטור · לטעון על כל ישראל לפני הקב"ה דבר שיפטרו כולן מדינא לע"ל לומר שהן (ב) שיכורים ואין נתפסין על עונס : **מדין תפלה** · אם דנין אותן על שלא היו מתפללין בכוונה יכול אני לפוטרן : **המפיק מגן** · המעביר תפלת מגן אברהם שאינו אומרה : **בשעת גאוה** · בשעת שיכרות אינו מתפלל : **סוגרין וחותמין צרות בעדו** · שלא יבאו עליו : **שאינו מפיק איתמר** · דהאי "מפיק" לישנא דגלויי הוא וה"ק כל שאינו מגלה תפלה בשעת שיכרות כלומר שאינו מתפלל : **אפיקי מים** · גילויי הים כדכתיב ויגלו מוסדות : **מסר שינתיה לשמעיה** · אמר לו הניחני לישן מעט וכשיגיע זמן תפלה הקיצני ר' חנינא דאמר איעבורי בעי לית ליה דרב ששת ואסור להתפלל עד שיעור מאליו : **בצר אל יורה** · בדקתי אחר המקרא זה ואינו בכל הכתובים ושמא בספר בן סירא הוא : **יומא דשותא** · רוח דרומית מנשבת בו (ג) וחזקה : **צלותא** · דעת צלולה : **כיומא דאיסתנא** · כשמנשבת רוח צפונית יום אורה הוא ונוח לכל כדאמר ביבמות בפרק הערל (דף עב.) מפני מה לא מלו ישראל במדבר מפני שלא נשבה בהן רוח צפונית אבל ביומא דשותא אמר התם לא מהלינן ביה ולא מסוכרינן ביה : **קריב כותחא** · אפי' ליווי עבודה קלה היתה מבטלת אותי : **לא תנאי** · לא הייתי שונה כמו ששניתי : **יומי דאריכי** · ימים שהוא בקבר אריכי ליזן וקטיני לעסוק בתורה ובמצות : **וניגום טובא** · ונישן הרבה : **יזיף ופרע** · היה קובע לו לשנות כך וכך פרקים ביום והיה רגיל לעסוק ביום ופעמים שהיה טרוד במזונותיו ביום ופורע קביעות עתו בלילה : **אל יתפלל ג' ימים** · שאין דעתו מיושבת עליו מפני טורח הדרך : **ונחנה שם ימים שלשה** · והדר ואבינה מכלל דעד השתא לא הוה בינה : **דאית ביה שיכרא** · ריח השכר משכרתו : **דאית ביה הרסנא** · משום ריחא : **המתפתה ביינו** · שמפייסין אותו על דבר ומתרצה כשטוב לבו ביין : **ריח הניחוח** · ואמרן לעיל (ד) דריחא דומיא דמשתייא הוא וכתיב ויאמר אל לבו לא אוסיף וגו' דאירצי : **המתיישב ביינו** · ששותה יין ואין דעתו מטרפתו: **ניתן בשבעים אותיות** · כך חשבונו בגימטריא : **יצא סוד** · וזה הואיל ולא יצא סודו שקול הוא כסנהדרין של ע' : **לשלם בו שכר לרשעים** · ששותין ושמחין ומקבלין עולמן בחייהם : **לאובד** · רשע : **אינו בכלל הברכה** · לא הגיע לסוף ברכה גמורה ואפילו הוא עשיר בדברים אחרים: **שניקח בכסף מעשר** · שמותר ללוקחו בכסף מע"ש בירושלים הכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים והמלח בפרק בכל מערבין (לעיל דף כו:) :

אם

מסר שינתיה לשמעיה · פי' בקונט' לרבי חנינא דאמר איעבורי בעי לית ליה דרב ששת ואסור להתפלל עד שיעור מאליו ואומר ר"י דאפי' עובר זמן תפלה לא יתפלל דשכור או שתוי חשבינן ליה עד שיעור מאליו ומיהו אין נראה דהלכה כרב ששת *ור"ח פי' בענין אחר וז"ל אמר ר' חנינא כל המפיק מגן בשעת גאוה פי' כל המעביר מגן ומכסה יצרו בשעת גאוה כלומר בעת שמתגבר עליו טומן אותו שלא יתגבר סוגרין וחותמין צרות בעדו לשון מפיק כאפיק נחלים יעבורו (איוב ו) ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק איתמר כלומר כל מי שאינו מכסה ומעביר אלא מגלהו ומפיק מגן ויוצא להלחם כנגדו ולכובשו וזו הגאוה היא עת שכרותו של אדם רבי חנינא סבר לכובשו בשינה כדי להעבירו ולהפיגו טפי עדיפא ור' יוחנן אמר חיישינן שמא ישתקע בשינה וימנע מן התפלה אלא לגלותו כדי להתעסק בדרך וכיוצא בה כדי להפיגו ואחר כך יתפלל טפי עדיף :

בצר אל יורה · פירש בקונטרס בדקתי אחר מקרא זה ואינו בכל הכתובים ושמא בספר בן סירא הוא ומצינו בכמה מקומות שמביא הש"ס מקראות הכתובים בספר בן סירא כדאמרינן בהחובל (ב"ק צב:) כל עוף למינהו ישכון ובן אדם לדומה לו *וכן סלסלה ותרוממך °ובנדיבים תושיבך ואמרינן בירושלמי דברכות שהוא כתוב בספר בן סירא ורבינו שמואל פירש שהשיב רבינו קלונימוס שכן דורש בירושלמי כל המיצר אל יורה דכתיב "שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין" והכי איתא בירושל' בריש פרק אין עומדין הבא מן הדרך אסור להתפלל מזה הטעם דכתיב שמעי נא זאת וכו' וגם רבי זריקא ורבי יוחנן בשם ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר המיצר אסור להתפלל לא מסתברא אלא מן הדין קרא "שמעי נא זאת" ועתה מדמה צרה לשכרות, ובשכרות כתיב להבדיל ולהורות כדדריש בכריתות (דף יג:) ומהאי טעמא אל יתפלל דהוי שכור מתוך שטרוד בצרתו ובכעסו ור"ת מפרש דמהאי קרא קדריש "היערוך שועך לא בצר" (איוב לו) כלומר בשעת צרה אל תערוך תפלתך כשיש טירוד ובכמה מקומות רגיל הש"ס לקצר המקרא כגון ונתן הכסף וקם לו* ומיהו קצת קשה בצר אל יורה דהוה ליה למימר אל יתפלל :

אלא לשינתא · כמו ליני תקופת תמוז : **וקרי** ליה בלשון מים · פשטא דקרא מים ממש דכתיב בסיפיה דקרא והסירותי מחלה מקרבך ע"י שיברך המים כדאשכחן גבי רפואות מי מרה כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך וכתיב נמי (מלכים ב ב) רפאתי למים האלה :

עין משפט נר מצוה

[כל זה איתא בערוך ערך פק ד]

כו א ב מיי' פ"ד מהל' אישות הל' יח [ופ"א מהלכות נזירות דין יב] ופרק כט מהל' מכירה הלכה יח סמג עשין פב טור ש"ע אה"ע סימן מד סעיף ג וטוש"ע ח"מ סימן רלה סעיף כב :

כז ג מיי' פ"ג מהלכות ת"ת הלכה יג טוש"ע א"ח סי' רל"ח סעיף א וטוש"ע י"ד סימן רמו סעיף כג :

כח ד טוש"ע א"ח סי' רלח סעיף ב :

כט ה טוש"ע א"ח סי' צח סעיף ב :

רבינו חננאל

מיום שחרב ביהמ"ק כתיב שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין מכאן אמר יכול אני לפטור את העולם מיום שחרב ביהמ"ק מדין תפלה דקי"ל שכור אל יתפלל . (והא) דתניא שכור מקחו מקח וממכרו ממכר עבר עבירה שיש בה מיתה ממיתין אותו מלקות מלקין אותו כללו של דבר הרי (הן) [הוא] כפיקח לכל דבריו אלא שפטור מן התפלה. והני מילי שלא הגיע לשכרותו של לוט · אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכלום : **אמר** רבי חנינא כל המפיק מגן בשעת גאוה · פי' כל המעביר מגן ומכסה יצרו בשעת גאוה כלומר בעת שמתגבר עליו טומן אותו שלא יתגבר סוגרין וחותמין צרות בעדו · לשון מפיק כאפיק נחלים יעבורו · ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק איתמר · כלומר כל מי שאינו מעביר ומכסה אלא מגלהו ומפיק מגן לנגדו להלחם כנגדו ולכבשו וזו הגאוה היא עת שכרותו של אדם · רבי חנינא סבר לכבשו בשינה כדי להעבירו ולהפיגו טפי עדיף ור' יוחנן אמר חיישינן שמא ישתקע בשינה(וימנן)[וימנע]מן התפלה אלא לגלותו כדי להתעסק בדרך וכיוצא בה להפיגו ואח"כ יתפלל טפי עדיף ואמרינן מכדי קראי משמעי כר' חנינא וכר' יוחנן במאי פליגי בדרב ששת דהוה מסר שינתיה לשמעיה ומזהירו כדי להקיצו בשעת התפלה ר' חנינא אית ליה דרב ששת · ר' יוחנן לית ליה דרב ששת חייש דילמא משתקע בשינה · אמר רב כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל שנא' בצר אל יורה · ר' חנינא כל יומא דהוה רתח לא הוה מצלי אמר בצר אל יורה כתיב · מר עוקבא ביומא דשותא · פי' יום עבים לא היה נפיק לדינא ·

אמר צריכא הילכתא צילותא כיומא איסתנא פי' יום שמנשבת בו רוח צפונית : **אמר** אביי אי אמרה לי אם קריב כותחא לא גרסי פי' אילו היתה מעסקת אותו לתשמיש הבית והית' נטרחת דעתו לא הוינא יכול למיגרס · ורבא אמר אי קרצתי כינה לא גרסי כלומר אילו היה הכינים נושכין אותו לא הוינא יכול למיגרס ולפיכך עשתה לו אמו ~~למר בר רבנא~~ ז' חלוקים להחליף בכל יום חלוק מפני הכינים · כל הגורס ביום שמעתתיה מחדדן כר' זיראי ר' אחא הוה ישן ביום והיה ניעור בלילה וגרים . א"ר אלעזר הבא מדרך אל יתפלל ג' ימים שנאמר ואקבצם אל הנהר הבא אל אהוה ונחנה שם ימים שלשה וגו' · אבוה דשמואל כל כי הוה אתא מאורחא תלתא יומי לא הוה מתפלל · שמואל לא הוה מצלי בביתא דאית בה שיכרא · א"ר חנינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שנאמר וירח ה' את ריח הניחוח · אמר רב כל שדעתו מיושבת עליו ביינו יש בו מדעת שבעים זקנים מ"ס יין עולה ע' וסוד עולה ע' נכנס יין יצא סוד · לא נברא יין אלא לנחם בו אבלים ולשלם שכר לרשעים שנאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ופליגא דר' חנינא בר פפא דאמר כל בית שאין יין נשפך בתוכו כמים אינו בכלל ברכה שנאמר וברך את לחמך ואת מימיך · מה לחם הניקח בכסף מעשר אף הני מים דניקחים בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקרי להן מים

מסורת הש"ס

ע' אדר"נ פס"ו ד"ה רשב"י אמר

[תוספתא תרומות פ"ג]

[גיר' ע"י במאי פליגי בדר' ששת]

מגילה כח:

[קדושין לא: וש"נ]

ג' ע"י רבינא

ג' ע"י לבושי

ג' ע"י אמרין לה בנתיה וכו' אמר להו

[נ"ל אחוא]

[סנהדרין לח. ע"ש בתוספות ד"ה נכנס]

הגהות הב"ח

(א) גמרא לא נברא יין בעוה"ז אלא לנחם: (ב) רש"י ד"ה יכולני וכו' לומר שהן (שיכורין) תז"מ וכ"ב ס"א שוגגין: (ג) ד"ה יומא דשותא וכו' בו בחוקה: (ד) ד"ה ריח הניחוח ואמרן לעיל. נ"ב היינו מה שפי' דריח השכר משכרתו:

גליון הש"ס תוס' ד"ה בצר · ובנדיבים תושיבך וכן כתובות דף קי ע"ב נדה דף טז ע"ב מדרש ב"ר פ"ח :

תת נושא

הגדרת שיכור: פיקח -או- לא

נושא/מבנה

△ ר' חנינא/ר' יוחנן ב' גישות לתאר שכרו של מי שאינו מתפלל בשיכרות

לישנא דעבורי/לישנא דגלויי

נושא/מבנה

◇ סדרה של גורמי' [illegible] בקשר לתפלה ולימוד תורה

** מהרש"א

מבנה

ר' חנינא/ר' חייא ב' מצבים של מי שמחזיק את עצמו בטוב אחרי שתיית יין [illegible]

* עי' ריטב"א

** עי' מהרש"ל

* עי' ריטב"א

תורה אור

אי נשפך בביתו כמים איכא ברכה ואי לא לא. א"ר אילעאי *בשלשה דברים אדם ניכר בכוסו ובכיסו ובכעסו ואמרי ליה אף בשחקו: אמר רב יהודה אמר רב ישראל ונכרי בפנימית וישראל בחיצונה בא מעשה לפני רבי ואסר ולפני ר' חייא ואסר, יתוב רבה ורב יוסף בשילהי פירקיה דרב ששת ויתיב רב ששת וקאמר: כמאן אמרה רב לשמעתיה? כר' מאיר, כרכיש רבה רישיה, אמר רב יוסף *תרי גברי רברבי כרבנן ליטעו בהאי מילתא? אי כרבי מאיר למה לי ישראל בחיצונה וכי תימא *מעשה שהיה כך היה והא בעו מיניה מרב פנימי במקומו מהו, ואמר להן מותר? ואלא מאי כר"א בן יעקב, האמר עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה *אלא כר"ע דאמר רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה, למה לי נכרי, אפילו ישראל נמי? אמר רב הונא בריה דרב יהושע לעולם כר' אליעזר בן יעקב והכא במאי עסקינן כגון שעירבו וטעמא דאיכא נכרי דאסיר אבל ליכא נכרי לא אסיר. בעא מיניה רבי *אליעזר מרב: ישראל ונכרי בחיצונה וישראל בפנימית מהו: התם טעמא משום דשכיח דדייר, דמירתת נכרי וסבר השתא אתי ישראל ואמר לי ישראל דהוה גבך היכא אבל הכא אמינא ליה נפק אזל ליה או דילמא ה"נ מירתת דסבר השתא אתי ישראל וחזי לי? א"ל °תן לחכם ויחכם עוד. ר"ל ותלמידי דרבי חנינא איקלעו לההוא פונדק ולא הוה שוכר והוה משכיר, אמרו מהו למיגר מיניה? כל היכא דלא מצי מסליק ליה לא תיבעי לך דלא אגרינא, כי תיבעו היכא דמצי מסליק ליה, מאי: כיון דמצי מסליק אגרינא או דילמא השתא מיהא הא לא סלקיה? אמר להן ריש לקיש נשכור ולכשנגיע אצל רבותינו שבדרום נשאל להן, אתו שיילו לר' אפס, אמר להן יפה עשיתם ששכרתם. רבי חנינא בר יוסף ור' חייא בר אבא ור' אסי איקלעו לההוא פונדק דאתא נכרי מרי דפונדק בשבתא אמרו מהו למיגר מיניה שוכר כמערב דמי מה מערב מבעוד יום אף שוכר מבעוד יום או דילמא שוכר כמבטל רשות דמי מה מבטל רשות ואפילו בשבת אף שוכר ואפילו בשבת? רבי חנינא בר יוסף אמר נשכור ור' אסי אמר לא נשכור, אמר להו ר' חייא בר אבא נסמוך על דברי זקן ונשכור, אתו שיילו ליה לרבי יוחנן אמר להן יפה

אם נשפך בביתו כמים · הוי בכלל ברכה ואי לא לא: **אדם ניכר** · אם הגון הוא: **בכוסו** · אם דעתו מיושבת עליו ביין: **בכיסו** · בשנושא ונותן עם בני אדם אם באמונה הוא עושה: **בכעסו** · שאינו קפדן יותר מדאי: **ישראל ונכרי בפנימית** · שתי חצירות זו לפנים מזו והיה לו לבן פנימית דריסת הרגל על בן חיצונה: **ואסר** · בחיצונה עד שישכיר: **בשילהי פירקיה** · לאחר שסיים הדרשה: **כר"מ** · דלא בעי שני ישראלים אוסרין זה על זה: **כרכיש רבה רישיה** · הודה לדבריו: **למה לי ישראל בחיצונה** · דבעינן שני ישראלים: **פנימי במקומו** · בחצר הפנימית: **מהו** · להוציא מביתו לחצר: **אמר להם מותר** · אלמא לא אסר אלא בחיצונה שרשות שני ישראלים שולטת בה: **אוסרים זה על זה** · והני לאו אוסרים זה על זה נינהו דהא אמרי רבנן בשילהי פירקין רגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה משום דריסת הרגל ואף על פי שלא עירבה עמה: **ואלא** · רב כר"ע ס"ל והוו להו שני ישראלים אוסרין זה על זה הלכך אסר נכרי עלייהו, למה לי משום נכרי, ישראל פנימי לחודיה נמי אסר על חיצון: **לעולם כר"א** (א) · משום הכי פנימי במקומו מותר, וחיצון אסור משום דריסת הרגל דפנימי כר"ע וכיון דאסר עליה הוו להו בחיצונה שני ישראלים אוסרין זה על זה ומהני נכרי לבטל את עירובן אפילו עירבו ואי ליכא נכרי כי עירבו שרי: **דמירתת נכרי** · להרוג את ישראל הדר עמו בפנימית דסבר אתי ישראל דחיצונה ותבע ליה מיניה ולא מצינו למימר ליה נפק אזיל ליה לברא דאמר לי אי הוה נפיק אנא חזא ליה: **תן לחכם ויחכם עוד** · כי היכי דהתם אסור הכא נמי אסור: **איקלעו לההוא פונדק** · דהוו דיירי ביה בההוא חצר תרי ישראלים וחד נכרי שכר את דירתו מחבירו נכרי ואותו שבת לא היה שם אותו נכרי השוכר אלא נכרי המשכיר והיו יראים שמא יבא נכרי בשבת: (ב) **פונדק** · יש בו חדרים פתוחין לחצר והאכסנאים נכנסים בהן ואוסרין זה על זה בשבת: **היכא דלא מצי מסליק ליה** · משכיר לשוכר עד זמנו: **לא תיבעי לך** · דודאי [לאו] ברשותיה הוא ולא מצינן למיגר מיניה: **נשכור** · דספק דבריהם להקל: **דאתא נכרי בשבת** · דמאתמול שפיר מצו לערובי דיורין דישראל דהוו ביה משום דנכרי לא אסר עלייהו היכא דליתיה (ג) ולא עירבו מאתמול ולא הוו (מלי) מטלטלי (בחצר) כי אתא נכרי אמרי מהו למיגר מיניה והדר לבטל רשות לגבי חד, והאי מיהו לישתרי להוציא: **מה מבטל רשות אפילו בשבת** · כדתנן *)בית הלל אומרים משתחשך כו':

*)[לקמן סט:]

התם טעמא מאי משום דשכיח דדייר · וא"ת כיון דשכיח אם כן פנימי במקומו אמאי מותר דע"כ לא שרי ראב"י יחיד במקום נכרי אלא משום דלא שכיח דדייר וי"ל כיון דרוב פעמים חד לא שכיח לא פלוג רבנן ושרו בכולהו וא"ת א"כ מאי קמיבעיא ליה אבל הכא אמינא כו' נהי דלא שכיח מ"מ ליתסר דלא פלוג רבנן בכל תרי במקום נכרי וי"ל דלחומרא לא אמר דלא פלוג: **ריש** לקיש ותלמידי ר' חנינא · כאן מוכיח כדברי ר"ת דר"ל גברא רבה הוה קודם שבא לפני רבי יוחנן דהאי עובדא הוה סמוך לפטירתו של רבי כיון דשייליה לרבי אפס דר' אפס לא חיה אחר רבי אלא שתי שנים ומחצה כדאיתא בכתובות בסוף הנושא (דף קג:) וכן משמע בפ' הבע"י (יבמות מ.) גבי שמעתא דקהל גרים אקרי קהל*: **איקלעו** לההוא פונדק · פי' בקונטרס והיו יראין שמא יבא נכרי בשבת רוצה לומר דאם לא היה בא לא היה אוסר והיינו כרבי יהודה דתנן בפרק כילד משתתפין (לקמן דף פו.) המניח ביתו והלך לשבות בעיר אחרת אחד ישראל ואחד נכרי אוסר (ד) רבי יהודה אומר אינו אוסר כו' ואע"ג דפסקינן לעיל בפרק מי שהוציאוהו (דף מז.) דהלכה כר"ש דאמר אפילו הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר לא בא ר"ש להחמיר בנכרי יותר מרבי יהודה אלא לגמרי בא להקל ולהתיר בישראל טפי מרבי יהודה דאפילו באותה העיר שרי שכבר הסיח מדעתו ועוד דקיימא לן כדברי המיקל בעירוב ואע"ג דרבי יוחנן לית ליה (ה) דלגמרי קאמר הנהו כללי דפרק מי שהוציאוהו (שם דף מו:) דר' יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה אפי' בעירוב מדבעי למידק דרב לית ליה הני כללי מדאשכחנא דפסיק כר"ש בההיא דעירוב מ"מ קיימא לן כרבי יהושע בן לוי לגבי ר' יוחנן דקאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב כמו שרגיל ר"ת לדקדק ממגילה פרק בתרא (דף כז.) גבי ואת (ו) הבית הגדול שרף באש*): **דלא** הוה שוכר · לא היה שם אפי' אחד מבני ביתו דהא אמרינן לקמן (ז) דשוכר אפי' משכירו ולקיטו ואשתו נמי אם היתה שם היתה יכולה להשכיר °כדמשמע לקמן(ח) גבי ההוא טורזינא: **דאתא** נכרי בשבתא · פירש בקונטרס ומאתמול לא הוו מצו לאיערובי דיורין מישראל דהוו ביה משום דנכרי אסר עלייהו אע"ג דליתיה ודבריו תמוהים שפירש סוגיא זו דלא כהלכתא דקיימא לן דאין נכרי אוסר אלא היכא דאיתיה כדפירשתי לעיל [ד"ה איקלעו] וכדפי' נמי בקונט' בההיא עובדא דלעיל ובפי' רש"י אחרים מצאתי דמאתמול שפיר מצו לאיערובי דיורין דישראל דהוו ביה משום דנכרי לא אסר עלייהו היכא דליתיה אמרו מהו למיגר מיניה והדר נבטל רשותא לגבי דחד דההוא יהא מותר להוציא עד כאן לשון הקונטרס והדין עמו שפירש דבעי ביטול אחר שכירות כדמוכח כולה שמעתא דבעי תרתי שכירות וביטול ואף על פי שעירבו לא משתרי בשכירות לחודיה דמיד כשבא הנכרי בטל ליה עירוב וכי הדר שכרו אין העירוב חוזר לקדמותו אף על גב דבספינות אמר במסכת שבת (דף קא:) ספינות קשורות זו בזו מערבין ומטלטלין מזו לזו נפסקו נאסרו חזרו ונתקשרו חזרו להתירן הראשון שאני הכא דמתחילה כשעשה העירוב אין סופו להתקיים כל השבת שעתיד הנכרי לבא אבל התם אין הספינות עומדות להפסק ואף על גב דהיכא דשכח אחד מבני חצר ולא עירב אין עירובו בטל אלא מבטל היחיד רשותו לאותן שעירבו ומותרין להכנים ולהוציא שאני התם דחזו

*) [ועי' תוספות חולין לז. ד"ה אמר רבה וכו' דר"ת עצמו חזר ודחה ראיה זו ועמ"ש במגילה כז. בתוס' ד"ה כוותיה]

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"ב מהלכות עירובין הלכה יא סמג עשין א טוש"ע א"ח סימן שפב סעיף יז:

לא ב מיי' שם:

לב ג מיי' וטוש"ע שם:

לג ד ה מיי' שם הלכה יד וטוש"ע שם סעיף יח:

רבינו חננאל

מים אלמא (איקנו) [אם נשפך] כמים אין אי לא לא · אמר רבי אלעאי בג' דברים אדם ניכר בכוסו בשעה שמתגבר עליו יינו אם יכול לכובשו · בכיסו כשמתעשר אם דעתו זחה עליו · בכעסו אם מושל בכעסו לבלתי הסיתו ואמרי לה אף בשוחקו: אמר רב יהודה אמר רב ישראל ונכרי בפנימית וישראל בחיצונה אוקימנא כשעירבו הפנימית עם החיצונה ואסרום ר' ור' חייא כר' אליעזר [בן יעקב] דאמר אין אוסר עד שיהו שני ישראל אוסרין זה על זה וכיון דעירבו הויין להו הפנימית והחיצונה כחדא ואינון תרי ישראל וחד נכרי וכר' עקיבא דאמר רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה · בעי מיניה ר' אליעזר מרב ישראל ונכרי בחיצונה וישראל בפנימית מהו משתכח דדיירי בהדי נכרי כה"ג אי לא מהו דתימא התם הוא דישראל ונכרי בפנימית אפשר (דיירי יז"נ) [דשכיחי דדיירי] נכרי מרתת למיקטליה לישראל סבר אי אמרין לי' ישראל דהוה בהדך איכן הוא ישראל ונכרי בפנימית איך קלקלתיה (ומירתתו) [ומיראתו] לא קטיל ליה אבל הכא אי אמרין לי' ישראל דהוה הכא היכן הוא א"ל נפק אזל ליה לעלמא וכיון דלא מרתת קטיל ליה הלכך משום הא לא דאיר ישראל בהדיה ואי דאיר ישראל בהדיה לא חיישינן או דלמא הכא נמי מירתת סבר דלמא כד קטילנא ליה נפיק מן הפנימית ומשכח ליה בידי א"ל תן לחכם ויחכם עוד כלומר זו כמו זו ושתיהן אסורות · ריש לקיש ותלמידיה דר' חנינא איקלעו לההוא פונדק דלא הוה שוכר נכרי התם משכיר כו' · פי' ההוא פונדק הוה משכיר מצי מסלק לכל מי דהוה דייר בההוא פונדק מיהו השתא לא סלקיה מהו דתימא כיון דמצי מסליק להו אגרינן מן המשכיר דרשותיה הוא או דלמא כיון דלא סלקי' לא · אמר ר"ל נשכור ולכשנלך אצל רבותינו שבדרום נשאל אייתו שילוה לר' אפס א"ל יפה עשיתם ששכרתם וכן ר' חמא ב"ר יוסף ור' חייא בר אבא ור' אסא אקלעו לפונדק ולא הוה ביה נכרי ואתא נכרי בשבת ומיבעי להו שוכר כי מערב דמי מה מערב מבעו"י אין משחשכה לא אף שוכר כותיה או דלמא שוכר כמבטל רשות דמי מה ביטול רשות אפילו בשבת דתנן בית הלל אומרים אפילו משתחשך אף שוכר בשבת שרי אמר להו רבי חמא נשכור סמכו על דבריו ושכרו ואתו ושיילוה לרבי יוחנן ואמר להו

נושא/מבנה

ב' דוגמאות על ב' חצירות זו לפנים מזו

מבנה

ב' מקרים הקשורים לפונדק שהתאכסנו שם ישראלים ונכרי

נושא

ב' ישראלים ונכרי ששכרו מקום בפונדק, אותו גוי שוכר לא נמצא אותה בשבת

מסורת הש"ס

ד"א זוטא פ"ט ע"ש

[חולין קז:]

[פסחים פג: ר"ה יד: כתובות ז. כז. קדושין. ב"ב קנה: ע"ז מ.]

[לעיל נב: לקמן עה.]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לעולם כר"א ב"י משום הכי: (ב) ד"ה איקלעו וכו' שמא יבא נכרי בשבת · לישנא אחרינא פונדק יש בו: (ג) ד"ה דאתא עו"ג וכו' היכא דליתיה (ולא עירבו מאתמול ולא הוו מטלטלי בחצר) תא"מ ונ"ב ס"א אין זה וכן מוכח בתוספ' דלא גרסי ליה גם בס"א מצאתי ח"ל דעו"ג לא אסר עלייהו היכא דליתיה ועירבו מאתמול והוי מצי מטלטלי בחצר: (ד) תוס' ד"ה איקלעו וכו' וא' נכרי אוסר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר: (ה) בא"ד ואע"ג דרבי יוחנן לית ליה הלכה כדברי המיקל בעירוב דלגמרי קאמר: (ו) בא"ד גבי ואת כל בית גדול שרף: (ז) ד"ה דלא וכו' אמרינן לקמן · נ"ב דף ס"ו ע"א: (ח) בא"ד כדמשמע לקמן · נ"ב פ' חלון דף פ ע"א:

רב נסים גאון

ואלא כר' עקיבא דאמר רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה דברי ר' עקיבא בסוף זה הפרק:

גליון הש"ס גמ' א"ל תן לחכם ויחכם עוד · בב"ק דף קיג ע"ב: תוס' ד"ה דלא הוי שוכר וכו' כדמשמע לקמן · דף פ ע"א ועי' בתוספות שם ד"ה אתו לקמיה וצ"ע: